

PRIROČNIK
ZA IZVEDBO SKUPNOSTNE SONČNE
ELEKTRARNE

KAZALO

UVOD 01

KAJ JE SKUPNOSTNA SONČNA ELEKTRARNA 02

PROBLEM, KI GA REŠUJEMO 02

SKUPNOSTNA SONČNA ELEKTRARNA 02

SKUPNOSTNA DIMENZIJA 02

KORISTI IN PRIČAKOVANI REZULTATI 03

ANALIZA DELEŽNIKOV IN JAVNOSTI 04

INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE 05

1 KOMUNIKACIJA Z INSTITUCIONALNIMI DELEŽNIKI 05

2 INFORMIRANJE IN OBVEŠČANJE LOKALNE SKUPNOSTI 05

3 KOMUNIKACIJA S POTENCIALNIMI SOINVESTITORJI 05

AKTIVNOSTI PROJEKTA 06

1 PRIPRAVE NA PROJEKT: ANALIZA STANJA IN IZHODIŠČ V LOKALNI SKUPNOSTI 08

2 DOGOVOR Z OBČINO 08

3 USTANOVITEV IN VODENJE ZADRUGE TER PRIDOBIVANJE ZADRUŽNIKOV 09

4 IZBIRA IZVAJALCA OZ. PODJETJA, KI NAM BO ZGRADIL SONČNO ELEKTRARNO 10

5 PODROBNA ANALIZA KONKRETNE LOKACIJE 11

6 IDEJNA ZASNOVA, IDEJNI PROJEKT IN ŠTUDIJA IZVEDLJIVOSTI 11

7 PRIDOBIVANJE FINANČNE PODPORE ZA PROJEKT 11

8 IZGRADNJA IN PRIKLJUČITEV SONČNE ELEKTRARNE NA OMREŽJE 12

9 AKTIVNOSTI PO PRIČETKU DELOVANJA SKUPNOSTNE SONČNE ELEKTRARNE 13

FINANČNI OKVIR PROJEKTA 14

ZAKLJUČEK 15

O PROJEKTU SKUPNOSTNO UPRAVLJANJE Z ŽIVLJENJSKIMI VIRI 16

UVOD

Priročnik za izvedbo skupnostne sončne elektrarne je del serije priročnikov, katerih namen je podpreti lokalne skupnosti pri prevzemanju aktivne vloge v izgradnji svoje blaginje s trajnostnim upravljanjem z življenjskimi viri v svojih okoljih. Nanaša se na konkretno področje skupnostne energetike ter skupaj s *Priročnikom za izvajanje skupnostnih projektov* tvori celoto, zato ju je potrebno brati skupaj. Ta priročnik pri opisovanju navodil za izvedbo skupnostnega projekta sončne elektrarne sledi korakom, opisanim v procesnem priročniku, obenem pa vključuje opise aktivnosti, ki so potrebne za izvedbo projekta v praksi in so specifične za projekt sončne elektrarne.

Osnovni namen priročnika je predstaviti korake načrtovanja in izvedbe projekta skupnostne sončne elektrarne. S tem želi olajšati izvedbo podobnih projektov v prihodnje ter spodbuditi širok nabor akterjev k aktiviranju na področju trajnostnega izkoriščanja lokalnih obnovljivih virov energije (OVE). Priročnik sledi konkretnemu primeru, kjer je občina lastnica objekta ali strehe, kamor naj bi se postavila sončna elektrarna. Partnerji oz. lastniki sončne elektrarne pa so organizirani v zadrugo. Opis izvedbe tega primera pa ne zmanjšuje uporabnosti priročnika za druge oblike izvedbe skupnostnega projekta OVE, saj je večina korakov in aktivnosti enakih ali zelo podobnih.

Priročnik se nanaša na izvedbo projekta skupnostne sončne elektrarne, vendar je v večini uporaben tudi za projekte na področju drugih obnovljivih virov energije, saj sta načrtovanje in dinamika izvajanja takšnih projektov precej podobna. Na enem mestu smo zbrali informacije, ki vam lahko pomagajo pri uresničevanju poslovne ideje skupnostnega energetskega projekta, od začetnih aktivnosti do končne izvedbe.

Priročnik lahko koristi vsakemu, ki je pobudnik ali koordinator skupnostnega projekta na področju lokalnih obnovljivih virov energije. Akterji na tem področju so lahko precej raznoliki, od posameznikov, nevladnih

organizacij in zadrug do družbeno odgovornih lokalnih podjetij in občin. Prav vsi akterji bodo v priročniku našli uporabne informacije in napotke, ki jim bodo koristili pri načrtovanju in izvajanju projekta skupnostne sončne elektrarne.

Pri uporabi priročnika je potrebno upoštevati dejstvo, da je ta nastal v okviru določenega pravnega in administrativnega okvirja, ki določa robne pogoje za projekte izrabe obnovljivih virov energije. Ti se lahko v nekaj letih povsem spremenijo, zato je potrebno redno spremljati realno stanje ter spremembe, ki se dogajajo (npr. glede finančnih podpor za OVE ali spremembe zakonodaje, ki je pomembna za izvedbo projekta). Nekateri koraki oz. aktivnosti, opisani v priročniku, so bolj ali manj konstantni. Opozoriti pa je potrebno na spreminjanje pravnega in administrativnega okvira, ki najbolj vplivata na finančno sliko in načrt projekta in ju je pri planiranju in izvedbi projektov potrebno vsakič znova preverjati.

Priročnik je razdeljen na konkretne sklope, aktivnosti načrtovanja in izvajanja skupnostnega projekta pa so predstavljene korak za korakom. Na začetku je podan opis specifičnega skupnostnega projekta, na katerega se priročnik nanaša. Za tem sledijo poglavja, ki se nanašajo na fazo načrtovanja, ki poteka pred izvedbo projekta: analiza deležnikov in javnosti, analiza stanja in izhodišč v lokalni skupnosti, ki imajo vpliv na projekt, vzpostavljanje sodelovanja deležnikov in javnosti, upoštevanje kriterijev za določitev primernosti lokacije. Posebna poglavja so namenjena aktivnostim informiranja in komuniciranja. Sledijo koraki, ki se nanašajo na odločanje o gradnji, skupaj s potrebnimi in priporočljivimi postopki, ki jih je potrebno opraviti pred odločitvijo o gradnji. Predstavljene so tudi aktivnosti, ki se nanašajo na izvedbo projekta: pridobivanje potrebnih dovoljenj in soglasij, izgradnja in priključitev na električno omrežje ter finančni vidiki investicije, vključno z možnostjo vključitve v podporno shemo za obnovljive vire energije in sproizvodnjo toplote in električne energije.

KAJ JE SKUPNOSTNA SONČNA ELEKTRARNA

PROBLEM, KI GA REŠUJEMO

Raba energije omogoča naš trenutni način življenja. Vendar pa **imata lahko tako proizvodnja (predvsem iz fosilnih goriv in jedrske energije) kot raba energije številne negativne vplive, tako na globalni kot lokalni ravni.** Naj omenimo zgolj podnebne spremembe, onesnaženje zraka, vode in prsti, negativni vpliv na zdravje ljudi in potencialno tveganje v obliki jedrske nesreče. Zaradi teh in številnih drugih problemov je potrebno pričeti z izvajanjem aktivnosti, ki te probleme zmanjšujejo. Zmanjšanje in učinkovita rabe energije ter raba obnovljivih virov energije, kamor spadajo tudi

skupnosti projekti OVE, predstavljata del rešitve. Poleg zmanjšanja okoljskih problemov takšni projekti vplivajo tudi na zmanjšanje uvoza energentov ter manjšanje (pre)velikega vpliva energetskega sektorja, s tem pa tudi na manjše možnosti končnih odjemalcev in porabnikov.

SKUPNOSTNA SONČNA ELEKTRARNA

Skupnostna sončna elektrarna predstavlja projekt, kjer se skupina posameznikov in/ali drugih deležnikov združi v želji po proizvodnji električne energije iz čistega vira – sonca. Povežejo se na organizacijski ali institucionalni ravni (recimo v obliki zadruga) ter skupaj zberejo potrebna znanja, storitve in sredstva za izvedbo projekta. Razlog je lahko bodisi to, da kot posamezniki nimajo dovolj sredstev za realizacijo lastnega projekta, ali pa si takšen projekt želijo uresničiti skupnostno. To pomeni, da je tudi odločanje o konkretnih elementih projekta in njegovega umeščanja izvedeno na participativen način – tako znotraj skupnosti, ki investira

v projekt, kot v okolju, kjer bo projekt realiziran. Ključno za takšne projekte je, da imajo koristi tako sodelujoči pri projektu kot tudi sama lokalna skupnost, kjer bo projekt izveden. Projekt sončne elektrarne je zaradi nižjih finančnih vložkov lažje realizirati in umestiti v prostor kot vetrno ali malo hidro elektrarno. Vendar je tudi pri drugih obnovljivih virih energije mogoče uresničiti trajnostne projekte na skupnosten način.

SKUPNOSTNA DIMENZIJA

Skupnostni projekti obnovljivih virov energije so v lasti skupin posameznikov, zadrug, lokalnih skupnosti, kmetov idr. **Zadružno lastništvo predstavlja participativno in demokratično obliko sodelovanja** posameznikov in drugih deležnikov znotraj skupnosti pri načrtovanju in izvajanju projektov OVE, zaradi česar so zadruga ena bolj zaželenih oblik organiziranja na tem področju. Zato bomo v priložniku predstavili to obliko.

Zadružni energetske projekti temeljijo na odnosih zaupanja, podpore in konsenza. Prilagojeni morajo biti zahtevam lokalnega okolja in potrebam lokalne skupnosti, s čimer prinašajo kolektivne koristi za celotno skupnost. Sodelovanje skupnosti zagotavlja javno podporo in sprejemljivost ter zmanjšuje nasprotovanje projektu v lokalnem okolju. Z mobilizacijo posameznikov in njihovih naložb v takšne projekte lahko zagotovimo tudi nova sredstva za investicije v rabo OVE.

S skupnostnimi energetske projekti omogočamo prebivalcem in skupnostim, da se neposredno vključijo in sprejemajo odločitve o lastni energetske prihodnosti. S tem zagotovimo, da je na prvem mestu dobrobit ljudi ter lokalnega okolja. Omogočajo spremenjeno strukturo lastništva na energetske področju, kjer posamezniki in skupnosti postajajo lastniki proizvodnih sredstev in tudi uživajo finančne koristi.

KORISTI IN PRIČAKOVANI REZULTATI

Skupnostne sončne elektrarne imajo poleg čistejšega načina pridobivanja energije in zmanjšanja negativnega vpliva na okolje tudi številne pozitivne družbene učinke, tako za lokalno skupnost kot za nacionalno gospodarstvo. Pozitivni učinki so rast deleža OVE, potencialni gospodarski razvoj lokalne skupnosti in razvoj novih kakovostnih delovnih mest. Poleg tega se povečuje (energetska) neodvisnost in samozadostnost lokalne skupnosti, ki postane manj odvisna od zunanjih akterjev. Koristi projekta se tako stekajo nazaj v skupnost.

Skupnostna sončna elektrarna na šolski strehi: če je sončna elektrarna zgrajena na strehi šole ali kakšne druge javne ustanove, se lahko del prihodkov ali najemnina, ki bi jo dobila občina kot lastnica šole in plačnica stroškov za energijo zaradi postavitve sončne elektrarne na njeno streho, nameni v sklad za socialno šibkejšo učence ali kakšen drug sklad za lokalni razvoj.

Projekt skupnostne sončne elektrarne ima lahko številne multiplikativne učinke. Pritegne lahko pozornost vključenih posameznikov in lokalnega prebivalstva ter spodbudi zanimanje za projekt in energetske tematiko. Na projekt lahko vežemo ozaveščevalne aktivnosti, predstavitvene dogodke, energetske svetovanje in izobraževanje ter potencialno dodatne projekte, kot je recimo polnilnica za električna kolesa ali avtomobile.

Če je sončna elektrarna postavljena na šoli, so učenci vsakodnevno v stiku s projektom in spoznavajo njegovo delovanje. S tem pričnejo sončno energijo dojemati kot eno izmed enakovrednih možnosti za proizvodnjo energije. Svoja dožemanja in izkušnje pa lahko prenesejo tudi na svoje starše. Obenem lahko projekt spodbudi šolo, da se tudi na drugih področjih usmeri v trajnostni razvoj, recimo s postavitvijo ekovrtička ali organizacijo pešbusa.

Osnovna šola Ostrog v hrvaškem Kaštel Lukšiču si je zadala za cilj, da bodo postali energetske samozadostni in energetske učinkoviti. Zato so zamenjali sistem ogrevanja ter energetske sanirali objekt. Prihranjena sredstva zaradi nižje porabe energije usmerjajo v višanje kakovosti dela z učenci in nabavo potrebne opreme za pouk. V sodelovanju z Energetske zadruga Kaštel so se odločili, da del sredstev za energetske prenove šole pridobijo s kampanjo množičnega financiranja. Na ta način jim je uspelo zbrati 10 tisoč ameriških dolarjev, kar jim je omogočilo vgradnjo sončne elektrarne moči 10 kWp. S kampanjo so prvenstveno ciljali na lokalno skupnost, njen namen pa je bil pokazati, da je potrebna sredstva za projekte URE in OVE mogoče zbirati tudi na takšen način. Postali so prva energetske samozadostna oz. neodvisna šola na Hrvaškem.¹

Lokalna skupnost, ki izvede takšen projekt, bo v javnosti prepoznana kot dobrodošli progresivni akter na področju trajnostne energetike. Izvedba skupnostne sončne elektrarne še vedno pomeni oranje ledine ter dokaz, da se lahko posamezna skupnost sama aktivira na energetske področju in naredi pozitivni premik. To doprinese k pozitivni podobi vključenih deležnikov (posameznikov, zadruga, občine, odgovornih podjetij), saj s takšnim projektom pokažejo, da gre za odgovorne posameznike in skupnost, ki se zaveda lastne vloge in odgovornosti za sprejemanje pravih energetske odločitev. Obenem pa predstavljajo zgled v lokalnem in nacionalnem okolju.

Skoraj polovica prebivalcev Slovenije (44 %) bi lahko do leta 2050 proizvajala svojo lastno električno energijo iz sonca in vetra ter s tem zadovoljila četrtno potreb Slovenije po električni energiji. Zadruga bi lahko iz naslova »energetske državljanov« proizvedle kar 41 % energije. Brez »energetske državljanov« in skupnostnih energetske projektov prehod na 100% obnovljive vire ni mogoč, zato je nujno pričeti z izvajanjem takšnih projektov. V državah Evropske unije so že sedaj posamezniki, zadruga in kmetje na čelu prehoda energetske sistema iz centraliziranega, ki temelji na jedrskem in fosilnih virih, na decentraliziranega, ki temelji na obnovljivih virih energije.²

¹ Primer je opisan v Vodniku po skupnostnem upravljanju z življenjskimi viri (2016). Dostopno prek: <http://goo.gl/eAotBp>.

² CE Delft, 2016. The Potential for Energy Citizens in the European Union. Dostopno prek: <http://bit.ly/energycitizenstudy>.

ANALIZA DELEŽNIKOV IN JAVNOSTI

Prvi korak, ki ga moramo narediti, preden začnemo z načrtovanjem in izvajanjem projekta skupnostne sončne elektrarne, je **identifikacija ustreznih deležnikov**, s katerimi se lahko povežemo oz. ki nam lahko pomagajo pri izvedbi projekta. Slednji nam lahko zagotovijo potrebne informacije, imajo ustrezno znanje, izkušnje ali kakšno drugo vrtilino, ki je potrebna za vzpostavitev in izvedbo projekta. Obenem poskušamo v pripravo in/ali izvedbo projekta vključiti čim večje število deležnikov, saj je to smiselno že zaradi razpršitve investicijskih stroškov.

Naložbo je mogoče izvesti v obliki zadruga ali s katerim drugim vključujočim pristopom, npr. z množičnim financiranjem ob podpori občine ali v sodelovanju z lokalnimi podjetji, ki želijo izkazati družbeno in okoljsko odgovornost. V vsakem primeru gre za sodelovanje več različnih akterjev. V priročniku se omejujemo na primer zadruge.

Med pomembne deležnike in javnost, ki jo je potrebno zainteresirati za projekt, štejemo:

- **potencialne soinvestitorje**, ki bodo v projekt vložili lastna sredstva, bodisi v obliki finančnega deleža bodisi v obliki dela, znanja ali v kakšni drugi materialni obliki. To so predvsem posamezniki, člani lokalne skupnosti. Nabor lahko razširimo in vključimo tudi take, ki niso neposredno vezani na ozko lokalno skupnost, vendar so zainteresirani, da bi se tako ali drugače priključili projektu. Sem lahko prištejemo tudi civilne iniciative, nevladne organizacije, družbeno odgovorna lokalna podjetja in druge;
- **občino**, ki upravlja s prostorom na lokalni ravni. Občina je lastnica večjega števila javnih stavb, katerih strehe so potencialno izkoristljive za postavitve sončnih elektrarn. Obenem ima vsaka občina pripravljen Lokalni energetske koncept, ki opredeljuje, kakšne projekte je mogoče izvesti v lokalnem okolju. Občina po trenutni zakonodaji ne more biti članica zadruge, zato je potrebno razmišljati o drugačnih načinih vključevanja. Za postavitve skupnostne sončne elektrarne lahko npr. ponudi lokacije in strehe stavb, ki so v občinski lasti;
- **izvajalca oz. podjetje, ki nam bo zgradilo sončno elektrarno** in za nas uredilo vsa potrebna dovoljenja, soglasja in projektno dokumentacijo. Izberemo ga izmed podjetij, ki ponujajo izgradnjo sončne elektrarne;
- **upravitelja objekta**, kjer je predvidena postavitve sončne elektrarne;
- **lokalno energetske agencije**, ki ima potrebno znanje o ustreznih lokacijah in energetskih rešitvah v lokalnem okolju;
- **lokalna energetska in druga podjetja**, ki imajo veliko potrebnega znanja in izkušenj ter poznajo lokalne okoliščine. V pomoč so nam lahko tudi pri promociji projekta v lokalnem okolju;
- **strokovnjake na področju zadružništva**, ki nam lahko pomagajo z informacijami in izkušnjami pri

vzpostavljanju in ustanavljanju zadruge;

- **podjetja in strokovne organizacije, ki so lahko vir informacij glede izgradnje sončnih elektrarn** in nam lahko pomagajo tudi pri izbiri izvajalca. Takšni sta Združenje slovenske fotovoltaike in Tehnološka platforma za fotovoltaike;
- **lokalno in širšo javnost**, ki ji je potrebno predstaviti projekt ter jo obveščati o možnostih vključevanja v zadrugo in o razvoju samega projekta. Predstaviti jim je potrebno vse informacije o projektu, tudi zato, da ne bi prišlo do nepotrebnega nasprotovanja projektu. Z javnostjo je potrebno komunicirati in jo redno obveščati od začetka do konca projekta;
- **deležnike, ki ponujajo oz. nas lahko napotijo k ustreznim rešitvam za sofinanciranje projektov**, kot so recimo razpisi za OVE na Eko skladu, razpisi za podporno shemo za OVE³ pri Agenciji za energijo ipd. To so državne institucije s področja energije (Ministrstvo za infrastrukturo, Eko sklad, Javna agencija za energijo, Borzen), informacije o tem pa imajo tudi podjetja za izgradnjo sončnih elektrarn.

V kasnejših fazah projekta, ko že gremo v samo investicijo in izgradnjo sončne elektrarne, se bomo srečali tudi s sledečimi deležniki, s katerimi pa bo zadeve v našem imenu urejal izvajalec:

- **pristojnim elektrodistribucijskim podjetjem**, ki je s strani podjetja SODO d.o.o. (sistemski operater distribucijskega omrežja) pooblaščen za izdajanje priključnih pogojev in soglasij za priključitev. Z njimi se tudi sklone pogodba o priključitvi na elektroenergetsko omrežje. Postopek priklopa na elektroenergetsko omrežje za uporabnika ureja SODO;
- **Inšpektoratom RS za energetiko in rudarstvo**, ki izvede tehnični pregled proizvodne naprave (sončne elektrarne);
- **Javno agencijo RS za energijo**, ki izda deklaracijo za proizvodno napravo in potrdilo o izvoru električne energije, v primeru vključitve v podporno shemo pa tudi odločbo o dodelitvi podpore za električno energijo;
- **podjetjem Borzen d.o.o.**, ki je pristojno za sklepanje pogodb o podporah, izplačila podpor ter odkup električne energije od proizvajalcev, če so ti vključeni v podporno shemo.

Prebivalci nemškega mesta Recklinghausen so se pred časom odločili izkoristiti potencial, ki ga ponujajo skupnostni projekti OVE. Mestna oblast je iniciativo podprla in v najem ponudila strehe na stavbah v občinski lasti. Ustanovljena so bila tri združenja, ker so se odločili za 3 sončne elektrarne, s skupno močjo 80 kWp. Združenja delujejo po zadružnih načelih. V vsako je vključenih 70-80 prebivalcev, ki so se lahko vključili v projekt z investicijo v višini 500 EUR in so vsako leto upravičeni do donosa od prodane električne energije. Tako vložena sredstva ostajajo v lokalnem okolju.⁴

³ Podporna shema za obnovljive vire energije (OVE) in soproizvodnjo toplote in električne energije (SPTE) omogoča zagotovljen odkup električne energije, proizvedene iz OVE ali SPTE, po vnaprej določeni ceni, ki je višja od tržne, za določeno časovno obdobje (običajno 15 let).

⁴ Primer je opisan v Vodniku po skupnostnem upravljanju z življenjskimi viri (2016). Dostopno prek: <http://goo.gl/eAotBp>.

INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE

Za projekt skupnostne sončne elektrarne je potrebno vzpostaviti odnos zaupanja, podpore in konsenza med različnimi deležniki, ki so pomembni za njegovo izvedbo. V pričujočem priročniku se osredotočamo na posebnosti informiranja in komuniciranja v konkretnem primeru, splošni cilji, načela in koraki komuniciranja pa so podrobno opisani v *Priročniku za izvajanje skupnostnih projektov*.

Aktivnosti v sklopu informiranja in komuniciranja potekajo ves čas projekta. Glede na deležnike, ki jih v okviru projekta naslavljamo, in cilje komuniciranja, lahko komunikacijske aktivnosti v primeru skupnostne sončne elektrarne razdelimo na tri pomembne sklope: komunikacija z institucionalnimi deležniki, informiranje in obveščanje lokalne skupnosti in medijev ter komunikacija s potencialnimi soinvestitorji. Pri vseh pa velja pravilo, da je s komuniciranjem treba začeti čimprej, vedno predstavljati vse vidike projekta ter biti odziven. Ker gre za zelo pomembno aktivnost, je **potrebno v začetnih fazah projekta narediti komunikacijski načrt**.

1 KOMUNIKACIJA Z INSTITUCIONALNIMI DELEŽNIKI

Institucionalni deležniki so občina, lokalna energetska agencija, energetska in druga lokalna podjetja, državne ustanove ipd., za katere pričakujemo, da bodo v projektu aktivno sodelovali oz. ga na takšen ali drugačen način podpirali.

Za komunikacijo s temi deležniki so v začetni fazi najprimernejši sestanki, kasneje, ko je komunikacija že vzpostavljena in vloga posameznega deležnika v projektu opredeljena, pa lahko informiranje in komunikacija potekata tudi po e-pošti ali po telefonu.

2 INFORMIRANJE IN OBVEŠČANJE LOKALNE SKUPNOSTI

Komunikacijo in obveščanje lokalne skupnosti, v kateri želimo izvesti projekt, je treba začeti v najzgodnejši fazi. Na ta način zagotovimo, da je javnost seznanjena z namero in hkrati omogočimo, da se zainteresirani posamezniki vključijo v projekt s svojimi idejami in predlogi v fazi, ko projekt še načrtujemo. **Projekt je lahko na dolgi rok uspešen le v primeru, da z javnostjo delimo vse informacije o projektu, tako negativne kot pozitivne.**

Komunikacijski kanali, ki jih uporabljamo pri naslavljanju lokalne skupnosti so lahko:

- občinska glasila,
- lokalni mediji,
- predstavitevni dogodki za javnost,
- spletna stran projekta,
- informiranje preko lokalnih organizacij, družabnih omrežij, spletnih strani podpornikov.

Priporočljivo je, da zainteresiranim posameznikom od vsega začetka omogočimo, da se prijavijo na prejemanje novic o poteku projekta.

3 KOMUNIKACIJA S POTENCIALNIMI SOINVESTITORJI

Ker so za izvedbo projekta soinvestitorji bistvenega pomena, je ta sklop komunikacije praviloma zelo intenziven. Z naslavljanjem potencialnih soinvestitorjev začnemo, ko smo prepričani, da je izvedba projekta možna in ko imamo na voljo vse informacije, ki so za investitorje pomembne (možnost in način vključevanja, tehnični in finančni podatki o projektu, namen in cilji projekta idr.).

V kolikor želimo, da v projekt investirajo tudi podjetja, jim je smiselno projekt in možnosti sodelovanja v njem predstaviti na predstavitevni sestankih.

Pomembno je, da s komuniciranjem nadaljujemo tudi po izvedbi projekta, saj na ta način širšo in zainteresirano javnost obveščamo o rezultatih projekta in njegovih učinkih. Priporočljivo je, da se izveden projekt javnosti predstavlja tudi preko predstavitevni dogodkov, na katerih se poda informacije o projektu samem, delovanju sončne elektrarne ter učinkih projekta. Na ta način se širi glas o projektu oz. dobri praksi ter motivira druge akterje k podobnim podvigom.

Komunikacijski kanali za naslavljanje potencialnih soinvestitorjev so lahko:

- spletna stran projekta,
- lista za elektronsko obveščanje, če jo imamo,
- družabna omrežja,
- javni predstavitevni dogodki,
- letaki,
- lokalni mediji,
- oglasne deske,
- informiranje preko podpornikov in lokalnih organizacij.

AKTIVNOSTI PROJEKTA

Ključni koraki in aktivnosti načrtovanja in izvajanja projekta so predstavljeni v spodnji tabeli, skupaj s predvidenimi aktivnostmi informiranja in komuniciranja v vsakem koraku ter z navedbo deležnikov, s katerimi sodelujemo ali so za izvedbo koraka pomembni. Zatem sledi podrobnejši opis korakov, ki nas privedejo do uspešne izvedbe projekta.

ŠT.	KORAK	KLJUČNE AKTIVNOSTI	INFORMIRANJE IN KOMUNIKACIJA	KLJUČNI DELEŽNIKI
1	Priprave na projekt: analiza stanja in izhodišč v lokalni skupnosti	<ul style="list-style-type: none"> - preveriti možnost za izvedbo projekta ter zainteresiranost deležnikov in lokalne skupnosti - preveriti potencialne lokacije za izpeljavo projekta - preveriti možnosti (so)financiranja projekta - identificiranje potencialnih ovir in možnih rešitev 	<ul style="list-style-type: none"> - identifikacija deležnikov - analiza deležnikov in opredelitev njihove potencialne vloge v projektu 	občina, lokalna in širša javnost, potencialni soinvestorji, lokalna energetska agencija, lokalna energetska (in druga) podjetja, strokovnjaki na področjih združništva in OVE, drugi strokovnjaki, deležniki, ki ponujajo oz. nas lahko napotijo k ustreznim rešitvam za sofinanciranje projektov
2	Dogovor z občino	<ul style="list-style-type: none"> - predstavitev projektne ideje občini oz. lastniku stavbe - izbira lokacije - pravna ureditev razmerja med občino oz. lastnikom stavbe ter investitorjem - podelitev služnosti (ta aktivnost poteka sočasno oz. tik po ustanovitvi zadruga in ko je dokončno izbrana lokacija ter traja do koraka št. 5) - dogovor o potencialnem nadomestilu in/ali ustanovitvi sklada za lokalno skupnost 	<ul style="list-style-type: none"> - vzpostavitev kontakta z občino - predstavitev projektne ideje relevantnim osebam oz. oddelkom na občini - dogovor z občino o podpori projekta 	občina oz. drug lastnik stavbe
3	Ustanovitev in vodenje zadruga ter pridobivanje združnikov	<ul style="list-style-type: none"> - posvetovanje s pravnimi strokovnjaki oz. strokovnjaki s področja združništva - ustanovitev zadruga (najmanj 3 ustanovitelji) - priprava in sprejetje akta o ustanovitvi in združnih pravil - pridobivanje združnikov (komunikacijske aktivnosti) 	<ul style="list-style-type: none"> - komunikacijska kampanja za pridobivanje združnikov 	širok krog potencialnih soinvestorjev oz. združnikov, pravni strokovnjaki oz. strokovnjaki s področja združništva
4	Izbira izvajalca oz. podjetja, ki nam bo zgradilo sončno elektrarno	<ul style="list-style-type: none"> - pregled potencialnih izvajalcev in njihovih referenc - opcijsko posvetovanje s strokovnjaki in organizacijami s področja gradnje sončnih elektrarn - pošiljanje povpraševanja ponudnikom - izbira ustreznega ponudnika oz. izvajalca ter podpis pogodbe o sodelovanju - sklenitev generalnega pooblastila z izbranim izvajalcem, da lahko namesto nas ureja vse postopke, soglasja in dovoljenja za gradnjo sončne elektrarne 	<ul style="list-style-type: none"> - komunikacija s potencialnimi izvajalci 	strokovnjaki s področja gradnje sončnih elektrarn, potencialni izvajalci, izbrani izvajalec

5	Podrobna analiza konkretne lokacije	<ul style="list-style-type: none"> - analiza lokacije (sodelujemo z izvajalcem) - pridobitev lokacijske informacije (lahko uredi izvajalec) - pridobitev mnenja o možnosti vključitve načrtovane elektrarne na javno elektrodistribucijsko omrežje (uredi izvajalec) - dokončna potrditev izbire lokacije 	<ul style="list-style-type: none"> - komunikacija z izvajalcem in lastnikom stavbe (občino) - informiranje upravljavca objekta in njegovih uporabnikov o projektu 	občina, izbrani izvajalec, upravljavec objekta in njegovi uporabniki, (lokalno elektrodistribucijsko podjetje)
6	Idejna zasnova, idejni projekt in študija izvedljivosti	<ul style="list-style-type: none"> - priprava idejne zasnove, idejnega projekta in študije izvedljivosti (uredi izvajalec) - komunikacijske aktivnosti o napredovanju projekta 	<ul style="list-style-type: none"> - obveščanje širše javnosti in medijev o idejnem projektu in rezultatih študije izvedljivosti - informiranje že pridobljenih podpornikov (institucionalni deležniki) 	izvajalec; ostali deležniki (zadružniki, podporniki, javnost, mediji) le v obliki informiranja
7	Pridobivanje finančne podpore za projekt	<ul style="list-style-type: none"> - preveritev aktualnega stanja glede možnosti sofinanciranja projektov OVE (sodelujemo z izvajalcem) - izbira optimalnega načina (so) financiranja projekta (prijava na razpis za podporno shemo, investicijske podpore, kredit) (sodelujemo z izvajalcem) - prijava projekta za (so)financiranje (lahko uredi izvajalec) 	<ul style="list-style-type: none"> - obveščanje podpornikov, zadružnikov, občine ter širše javnosti in medijev o aktivnostih za pridobivanje finančne podpore ter o rezultatih teh aktivnosti 	izvajalec, deležniki, ki ponujajo oz. nas lahko napotijo k ustreznim rešitvam za sofinanciranje projektov, banke; ostali deležniki (podporniki, zadružniki, občina, javnost, mediji) le v obliki informiranja
8	Izgradnja in priključitev sončne elektrarne na omrežje	<ul style="list-style-type: none"> - pridobivanje vseh potrebnih soglasij, dovoljenj, dokazil in pogodb (uredi izvajalec) - izgradnja in priključitev sončne elektrarne na omrežje (uredi izvajalec) - pričetek delovanja 	<ul style="list-style-type: none"> - obveščanje javnosti in medijev o začetku, poteku in zaključku gradnje - obveščanje zadružnikov 	izvajalec, (elektrodistribucijsko podjetje, inšpektorat RS za energetiko in rudarstvo, SODO, Borzen, Javna agencija RS za energijo); ostali deležniki (podporniki, zadružniki, občina, javnost, mediji) le v obliki informiranja
9	Aktivnosti po pričetku delovanja sončne elektrarne	<ul style="list-style-type: none"> - skrb za normalno delovanje sončne elektrarne (lahko v sodelovanju z izvajalcem) - ureditev zavarovanja elektrarne in rednega servisiranja (dogovor z izvajalcem) - skrb za delovanje zadruga - evalvacija izvedenih aktivnosti projekta - obveščanje vseh relevantnih deležnikov o pričetku delovanja sončne elektrarne 	<ul style="list-style-type: none"> - redna komunikacija z zadružniki in širšo javnostjo o projektu - predstavitevni dogodki za zainteresirano javnost - ozaveščevalni in izobraževalni dogodki 	izvajalec, zadružniki, občina, upravljavec in uporabniki stavbe, lokalna in širša javnost, mediji, deležniki, ki so nas podpirali pri izvajanju projekta

1 PRIPRAVE NA PROJEKT: ANALIZA STANJA IN IZHODIŠČ V LOKALNI SKUPNOSTI

A) PREVERITE MOŽNOST ZA IZVEDBO PROJEKTA TER ZAINTERESIRANOST DELEŽNIKOV IN LOKALNE JAVNOSTI

Kot pobudnik projekta najprej **preverite možnosti za izvedbo projekta** skupnostne sončne elektrarne v svojem lokalnem okolju. V tej fazi preverimo, katere deležnike smo identificirali, in razmislimo, v kateri fazi projekta bomo z njimi intenzivneje sodelovali. Potrebno je raziskati stanje in **se seznaniti z vsemi deležniki**, zaželeno je preveriti tudi strategije in programe občine na energetske področju, ki nakazujejo, kaj občina na tem področju ima, želi in planira. Že v fazi raziskovanja stanja je dobro **preveriti, kakšna je zainteresiranost lokalne skupnosti in deležnikov za projekt**, kdo so podporniki projekta in potencialni zavezniki, pa tudi, kdo so nasprotniki. Čim prej je potrebno vključiti in **obvestiti širok krog deležnikov** in razmisliti, koga še bi lahko vključili v projekt. Pripraviti je potrebno tudi komunikacijske strategije za posamezne deležnike.

Glede informacij in podatkov, ki jih potrebujemo oz. bi nam koristile, se lahko obrnemo na številne deležnike, ki so omenjeni v poglavju *Analiza deležnikov in javnosti* (lokalna energetska agencija, lokalna energetska – in druga – podjetja, strokovnjaki s področij zadrugištva in obnovljivih virov energije, deležniki, ki nam lahko pomagajo pri administrativnih in pravnih zadevah, ter tisti, ki imajo informacije o možnostih sofinanciranja projektov).

B) PREVERITE POTENCIALNE LOKACIJE ZA IZPELJAVO PROJEKTA

Preveriti je potrebno, ali obstajajo in katere so **ustrezne lokacije** za izpeljavo projekta. Že v tej fazi je koristno narediti enostavno analizo, ki vključuje osnovne

parametre: velikost, lego in naklon strehe, osončenost, možnost priključitve na elektroenergetsko omrežje.

C) PREVERITE, KAKŠNE SO MOŽNOSTI (SO)FINANCIRANJA PROJEKTA

Ker je finančna plat projekta bistvenega pomena, je potrebno **preveriti, kakšne so možnosti financiranja in sofinanciranja** (možnost najema kredita, obstoj podporne sheme za proizvodnjo električne energije iz OVE, investicijske spodbude za projekte OVE), ter kakšna sta administrativni in pravni okvir glede organizacijske oblike investitorja oz. lastnika sončne elektrarne, možnosti priklopa na omrežje ter ostalih dejavnikov. Podrobnejše informacije vsebuje priročnik *Koristni nasveti za izgradnjo manjših elektrarn*.⁵ Vendar je pri tem potrebno upoštevati novi Energetski zakon in nekatere nove podzakonske predpise ter ostale informacije na spletni strani Ministrstva za infrastrukturo.⁶

Č) IDENTIFICIRANJE POTENCIALNIH OVIR IN MOŽNIH REŠITEV

V vsakem okolju se boste gotovo srečali z vsaj eno od ovir, ki se nanaša na zgoraj opisana področja. Dobro je, da **glavne ovire identificiramo**, saj jih lahko le tako tudi ustrezno naslovimo. Potrebno se je zavedati, da je **z ustreznim načrtovanjem in izvedbo projekta večino ovir možno preseči** oz. odpraviti.

Ko smo preverili stanje in izhodišča v lokalni skupnosti, naredili analizo deležnikov, se s ključnimi med njimi tudi sestali ter na ta način pričeli s komunikacijskimi aktivnostmi in podajanjem informacij javnosti, so na vrsti naslednji koraki, ki že kažejo resno zavezanost projektu in dokončno namero o njegovi izvedbi.

Ko urejamo razmerja med uporabnikom in lastnikom strehe, se posvetimo tudi vnaprejšnjemu dogovoru glede problemov, ki se lahko pojavijo (poškodbe strehe, zamakanje, slabo izvedena gradnja sončne elektrarne). V dogovoru oz. pogodbi določimo, kdo je odgovoren za nastalo škodo v primeru poškodb ter kdo finančno krije popravilo.

V Sloveniji je več kot 1.000 šol s 360.000 m² primerno orientiranih površin za postavitve sončnih elektrarn. Na njih bi bilo mogoče namestiti sončne elektrarne z več kot 30 MW moči.⁷

Ker bi radi, da imajo koristi od projekta vsi vpleteni, še posebej celotna skupnost, je lahko namesto plačevanja nadomestila **sklenjen tudi dogovor o ustanovitvi sklada**

(npr. za socialno šibke učence ali za razvoj lokalne skupnosti, nadaljnje projekte OVE in URE ipd.), kamor bi se stekala dogovorjena višina sredstev iz naslova nadomestila. Takšen sklad lahko ustanovimo ne glede na to, ali moramo plačati nadomestilo za uporabo strehe ali ne. Vanj se lahko steka del letnih prihodkov od prodaje električne energije.

Z občino je koristno sodelovati tudi na ravni komunikacijske podpore in promocije projekta ter pri nagovarjanju in dogovarjanju z relevantnimi lokalnimi deležniki, ki jih lahko vključimo v projekt.

3 USTANOVITEV IN VODENJE ZADRUGE TER PRIDOBIVANJE ZADRUŽNIKOV

Vzporedno s prejšnjim korakom izvajamo tudi aktivnosti ustanavljanja in vodenja zadruga, medtem ko pridobivanje zadrugičnikov poteka vzporedno z naslednjimi koraki.

Za izpeljavo skupnostnega projekta moramo imeti primerno organizacijsko obliko. Zadruga oblika predstavlja smotno izbiro, saj s tem zagotovimo demokratični način sprejemanja odločitev v organizaciji. Predstavlja organizacijo vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske ali družbene dejavnosti svojih članov ter temelji na prostovoljnem pristopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov. Zadruga opredeljuje in ureja Zakon o zadrugah.

Vetrna kooperativa Dingwall na Škotskem je bila ustanovljena z namenom, da bi izobilja moči vetra ustvarili neposredne koristi za čim več ljudi, ki živijo v lokalnem okolju. Zadruga ima 179 članov, od katerih ima v procesih odločanja vsak en glas, ne glede na finančni delež. Kooperativa upravlja z vetrno turbino 250 kW. Najmanjši vložek članov kooperative je bil 250 funtov, največji pa omejen na 20.000 funtov. Vetrna turbina ustvarja 7,5% letni donos skozi časovni razpon 20 let. Kooperativa vsako leto od prihodkov nameni 2.000 do 8.000 funtov v skupnostni sklad, ki zagotavlja sredstva za delovanje različnih lokalnih organizacij.⁸

Kot vsaka druga organizacija tudi zadruga potrebuje člane oz. posameznike, ki so ves čas aktivni ter vodijo in koordinirajo projekt in zadruga. To vlogo lahko prevzamejo izvoljeni predstavniki, lahko pa gre tudi za navadnega člana zadruga. Pomembno je, da je to oseba, ki se še posebej angažira in je pripravljena vložiti svoj čas in trud v uspešno izvedbo projekta do konca. Ker je projekt potrebno pogosto predstavljati drugim deležnikom in javnosti, so zaželeno dobre komunikacijske veščine, veščine koordiniranja vključenih deležnikov ter sposobnost sodelovanja.

Gospodarsko gledano je zadruga organizacija, ki omogoča ali olajšuje vključevanje različnih gospodarskih subjektov (posameznikov, majhnih in srednjih podjetnikov oziroma podjetij) v tržno gospodarstvo. **Njene prednosti:**

- zadruga je stalno odprta za vstop novih članov, načeloma pa ni dolžna sprejeti osebe, ki izpolnjuje pogoje (obojestranska prostovoljnost članstva);

- članstvo v zadrugi je prostovoljno. Član lahko tudi izstopi, po prenehanju članstva pa se mu izplača delež. Vstop novih in izstop obstoječih članov ne zahteva spremembe ustanovnega akta ali pravil;
- članom zagotavlja demokratično upravo (1 član = 1 glas), medtem ko je v nezadrugnih organizacijah glasovalna pravica neenakomerno razdeljena oz. odvisna od vloženega kapitala.

Zadrugo ustanovijo najmanj trije ustanovitelji (fizične in/ali pravne osebe) s sprejetjem akta o ustanovitvi, ki vsebuje:

- imena in naslove oziroma sedeže ustanoviteljev,
- zadruga pravila,
- sklep o sprejemu zadrugnih pravil,
- sklep o izvolitvi organov zadruga, ki jih mora zadruga izvoliti v skladu z zakonom in s svojimi pravili,
- datum in kraj ustanovnega občnega zbora,
- podpise vseh ustanoviteljev.

Zadruga pravila so obvezni del akta o ustanovitvi in urejajo zlasti:

- firmo in sedež zadruga,
- dejavnost zadruga,
- morebitne posebne pogoje za sprejem v članstvo,
- odpovedni rok in morebitne posebne pogoje za izstop iz zadruga,
- razloge, zaradi katerih je lahko član izključen iz zadruga,
- delež, ki ga mora vpisati vsak član (obvezni delež) oz. število obveznih deležev, če morajo člani vpisati več kot en obvezni delež,
- rok in način vplačila za najmanj eno polovico obveznega deleža,
- druge obveznosti članov, zlasti glede sodelovanja z zadrugo, oz. pogoje, pod katerimi se lahko takšne obveznosti uvedejo oz. povečajo,
- odgovornost članov za obveznosti zadruga,
- podlago za razporeditev presežka ter za poravnava morebitnih izgub pri poslovanju,
- sklic in odločanje občnega zbora, če je občni zbor sestavljen iz predstavnikov, pa tudi izvolitev, odpoklic in dobo, za katero so izvoljeni predstavniki,
- delovno področje, izvolitev in mandatno dobo predsednika in drugih organov zadruga,
- zastopanje in predstavljanje zadruga,
- obveščanje članov o sklepih občnega zbora in poslovno tajnost zadruga,

⁵ Dostopno prek: <https://www.agen-rs.si/documents/10926/24149/Koristni%20nasveti%20za%20izgradnjo%20manj%C5%A1ih%20elektrarn>.

⁶ Dostopno prek: <http://www.energetika-portals.si/podrocja/energetika/podporna-shema-ove-in-spte>.

2 DOGOVOR Z OBČINO

V primeru, da projekt predvideva izkoriščanje strehe na občinski stavbi, je občini najprej potrebno predstaviti projektno idejo in dosedanje aktivnosti ter pokazati, kateri deležniki nas pri naši nameri podpirajo. Občina mora preko svojih struktur potrditi, da projekt podpira. Naslednja faza je izbira in določitev lokacije, čemur sledi zaveza, da se bo projekt lahko izvedel na izbrani lokaciji. **Razmerja med občino kot lastnico stavbe in investitorjem je potrebno pravno urediti. Praviloma gre za podelitev služnosti s strani občine** (to se izvede, ko je zadruga že ustanovljena, s čimer pokažemo, da imamo resne namene). Potrebno se je dogovoriti še o potencialnem nadomestilu, ki izhaja iz uporabe strehe. Če želimo graditi sončno elektrarno na objektu, ki ni v lastništvu občine, se podoben dogovor sklene z lastnikom oz. lastniki izbranega objekta.

⁷ <http://www.zurnal24.si/elektrika-s-streh-clanek-72354>

- način delitve premoženja, ki preostane po poplačilu upnikov in vračilu deležev v likvidacijskem ali stečajnem postopku, oz. namen tega premoženja, če se ne razdeli med člane.

Z vpisom akta o ustanovitvi v sodni register pridobi zadruga pravno in poslovno sposobnost. Pred ustanovitvijo zadruga se je priporočljivo posvetovati s pravnim strokovnjakom.

Več informacij o zadrugah je možno najti na spletnih straneh Zadrugne zveze Slovenije,⁹ na spletni strani projekta SloHra SOCIONET pod zavihkom »Uporabno« pa so na voljo vzorci aktov za ustanavljanje in druge praktične informacije¹⁰.

Zadruga mora določiti finančne deleže, ki jih mora vložiti vsak, ki se želi včlaniti. Glede na ocenjene stroške investicije oz. projekta ocenimo približno višino deleža za člane ter približno število članov zadruga, ki jih potrebujemo za izvedbo projekta. Temu prilagodimo tudi komunikacijske aktivnosti. Obstaja možnost, da zadruga vzame kredit ali kakšno drugo investicijsko podporo, kar pomeni, da ne mora sama zagotoviti vseh potrebnih investicijskih sredstev. Za fizične osebe lahko postavimo nižji finančni vložek kot za pravne osebe, ki se vključujejo v zadrugo. Možno je tudi, da član zadruga namesto finančnega vložka prispeva svoje delo, material ali opravi kakšno storitev v sklopu projekta, ki se nato finančno ovrednoti in šteje kot delež v zadrugi.

Pri aktivnosti pridobivanja zadrušnikov je zelo pomemben način komunikacije. Dobro moramo zastaviti komunikacijsko kampanjo, s katero želimo zainteresirati posameznike in druge deležnike, da se včlanijo v zadrugo in na ta način postanejo soinvestorji

v projekt. Osredotočimo se na posameznike in iniciative, člane lokalne skupnosti, lokalna podjetja, ki lahko na ta način pokažejo svojo družbeno odgovornost, pa tudi na posameznike in deležnike, ki so zainteresirani za projekt, vendar ne delujejo neposredno v okolju, kjer ga bomo izvedli.

Pripraviti moramo predstavitevne dogodke za potencialne nove zadrušnike ter jim na teh dogodkih predstaviti projekt in vse njegove značilnosti. Še posebej dobro se moramo pripraviti na morebitna vprašanja, kar pomeni, da moramo poznati vse podrobnosti projekta. Poleg dogodkov je zelo **pomembno tudi delo z mediji**, saj lahko potencialni zadrušniki preko medijev dobijo informacije o projektu ter načinu vključevanja. Zato moramo pripraviti tudi dogodke za medije (lahko v obliki novinarske konference) ter pripraviti sporočila za medije. Pred tem je vsekakor potrebno ustvariti adremo lokalnih in nacionalnih medijev.

Oblikovati je potrebno **sporočila, ki jih želimo poudariti v naši kampanji in s katerimi bomo privabili nove zadrušnike**. Ta sporočila morajo biti **pozitivno naravnana in motivacijska**, recimo »postani del gibanja« ali »ustvarjaj lastno energijo«. V sporočilih moramo tudi **odgovoriti na vprašanje, kakšne koristi bodo imeli zadrušniki od članstva v energetske zadrugi ter kakšne koristi bo imela lokalna skupnost od delovanja zadruga**. Takšni odgovori so lahko npr. »ker na ta način podpreš lokalno skupnost in projekt, ki zmanjša negativne vplive na okolje« ali »ker lahko tudi sam narediš nekaj pozitivnega za skupnost«, pa tudi »ker se finančno splača«.

⁸ Primer je opisan v Katalogu dobrih praks skupnostnega upravljanja z življenjskimi viri (2016). Dostopno prek: <http://focus.si/wp-content/uploads/2016/04/Katalog-dobrih-praks-2016.pdf>.

⁹ <http://www.zadrugna-zveza.si>

¹⁰ <http://slohra-socio.net>

4 IZBIRA IZVAJALCA OZ. PODJETJA, KI NAM BO ZGRADIL SONČNO ELEKTRARNO

Projekt izgradnje sončne elektrarne nam bo pripravil in izvedel izvajalec oz. podjetje, ki se ukvarja z gradnjo sončnih elektrarn. Ti **imajo vso potrebno znanje in izkušnje za izpeljavo takšnih projektov**, vključno s pripravo finančnega načrta, informacijami o možnostih pridobitve finančnih podpor ter pridobivanjem vseh potrebnih dovoljenj in soglasij. Ker poznajo vse postopke, jih lahko izpeljejo veliko hitreje, kot če bi se tega lotili sami.

Pri izbiri ustreznega izvajalca oz. podjetja na spletu **preverimo potencialne ponudnike** ter njihove reference, pri čemer pazimo, da niso vse stare npr. zgolj nekaj mesecev. Ravno dolžina obstoja podjetja na trgu nam pove veliko o njihovi zanesljivosti in verodostojnosti njihovih obljub glede realizacije projekta izgradnje sončne elektrarne. Če je možno, preverimo tudi zadovoljstvo njihovih strank. Pametno je izbrati podjetje, ki se zna pogovarjati z mnogimi različnimi deležniki in tudi z vsemi zadrušniki, saj smo si posamezniki različni v znanju, strokovnosti in izkušnjah, izvajalec pa

mora biti sprejemljiv za vse vključene. Pri preverjanju kakovosti njihovega delovanja si lahko pomagamo tudi s Tehnološko platformo za fotovoltaike ali Združenjem slovenske fotovoltaike. Nato **pošljemo povpraševanje ter izberemo ustreznega ponudnika**. Za vsak primer, predvsem zaradi možnosti slabo izvedene izgradnje sončne elektrarne, sami poskrbimo za nadzor del, z izvajalcem pa sklenemo dogovor o garanciji (za material in za opravljeno delo).

Z izbranim izvajalcem sklenemo dogovor oz. pogodbo o sodelovanju, s čimer ta nase prevzame aktivnosti, ki so vezane na izgradnjo sončne elektrarne. **Zaželeno je, da se z izvajalcem sklene generalno pooblastilo**, da lahko za nas ureja vse postopke, soglasja in dovoljenja. V tem primeru nase prevzame urejanje vse potrebne dokumentacije, ki je naštetja v korakih št. 4, 9 in 10. Mi pa se lahko posvetimo drugim aktivnostim, ki so enako pomembne za uspešno in učinkovito izpeljavo projekta: komunikaciji in informiranju ter ustanavljanju in delovanju zadruga.

5 PODROBNA ANALIZA KONKRETNE LOKACIJE

Izbrati je potrebno ustrezno lokacijo. V optimalnem primeru izberemo objekt, ki je energetske varčen oz. predhodno energetske saniran, da se izognemo situaciji, ko bi po postavitvi sončne elektrarne morali streho objekta sanirati ali obnavljati. Če želimo izvesti projekt na občinski stavbi, to naredimo skupaj z občino, pri drugih lokacijah pa z njihovimi lastniki. Smiselno je narediti nabor potencialnih lokacij, ki lahko vključujejo nove in energetske sanirane stavbe, stavbe s primerno streho in njeno ustrezno lego idr. Nato je potrebno narediti **analizo lokacij**, s katero potrdimo njihovo ustreznost. Potrebne meritve, ki omogočajo oceno primernosti lokacij, lahko izvedemo sami, najbolje pa je, da že v tej fazi sodelujemo z izvajalcem. Od teh ocen je odvisna tudi rentabilnost projekta. Na njihovi podlagi se odločimo za najboljšo izbiro.

Pri izbiri lokacije in izvedbi projekta je priporočljivo, da pridobimo **lokacijsko informacijo**, ki določa merila in pogoje za načrtovanje naložbe, kot jih opredeljujejo veljavni prostorski akti, obenem z njo pridobimo informacije o morebitnih omejitvah ali prepovedih iz sprejetih prostorskih ukrepov. Lokacijsko informacijo izda občina na območju, na katerem se nahaja zemljišče oz. objekt za izvedbo projekta.

¹¹ ENGIS je portal za pregled obnovljivih virov energije po Sloveniji. Vključuje podatke o različnih tipih obnovljivih virov energije, energetskega potencialu teh virov, obstoječe objekte, območja za izgradnjo, energetske svetovalnice ter druge podatke.

6 IDEJNA ZASNOVA, IDEJNI PROJEKT IN ŠTUDIJA IZVEDLJIVOSTI

V tej fazi projekta je **potrebno aktivno sodelovati z izbranim izvajalcem oz. podjetjem, ki nam bo zgradilo sončno elektrarno**. Izvajalci imajo ustrezna znanja in lahko **pripravijo idejno zasnovo, idejni projekt in študijo izvedljivosti**, s katerimi utemeljimo svojo namero za izgradnjo sončne elektrarne (proizvodne naprave). V teh dokumentih se opredeli optimalno tehnično rešitev, pripadajočo opremo, moč naprave, način priključitve in ekonomiko projekta.

Pri postavitvi sončne elektrarne je najbolj pomembna orientacija in naklon fotonapetostnih modulov, potrebno pa je biti pazljiv tudi na senčenje bližnjih in oddaljenih objektov. Najprimernejša postavitev je usmeritev proti jugu, z naklonom 30 stopinj. Podatki o sončnem obsevanju so dostopni na spletni strani www.engis.si.¹¹

Preden se lotimo tehničnega in poslovnega načrta, je potrebno od pristojnega elektrodistribucijskega podjetja pridobiti **mnenje o možnosti vključitve načrtovane elektrarne v javno elektrodistribucijsko omrežje**. S tem dobimo osnovne podatke o pogojih priključitve proizvodne naprave. To mnenje lahko namesto nas priskrbi izbrani izvajalec.

Objekt, kjer želimo postaviti sončno elektrarno, ima upravljavca in uporabnike stavbe, zato je projekt, njegove koristi, pa tudi možnosti vključitve za vse zainteresirane potrebno predstaviti tudi njim.

Dokumenti naj vključujejo tudi **ekonomske podatke** o trenutni neto vrednosti investicije, vračilni dobi investicije in interni stopnji donosa, na podlagi katerih se lažje odločamo o ustreznosti projekta. Ti podatki nam povedo, ali je izvedba projekta ekonomsko upravičena, potrebni pa so tudi v primeru pridobivanja posojil pri bankah ter v komunikaciji s potencialnimi soinvestorji oz. zadrušniki. Izvajalec nam lahko pomaga tudi pri tej komunikaciji – še posebej dobrodošlo je, če pozna pristop bank k financiranju takšnih projektov in nam lahko pomaga pri izposlovanju ugodnejših pogojev financiranja projekta.

7 PRIDOBIVANJE FINANČNE PODPORE ZA PROJEKT

Če ima zadruga namen pridobiti tudi kakšno ob obstoječih oblik finančne podpore s strani države, je pred vsakim novim projektom potrebno preveriti, kakšno je aktualno stanje glede možnosti sofinanciranja oz. podpiranja projektov OVE. Tudi pri tem koraku naj nam pomaga izvajalec oz. podjetje, ki bo gradilo sončno elektrarno, saj imajo ti ustrezno znanje o aktualnih možnostih (so)financiranja projektov. Naj omenimo, da pridobitev finančne podpore ni nujno sestavni del projekta, saj lahko projekt izvedemo tudi brez nje. Vendar je v slednjem primeru ekonomika projekta za investitorje manj privlačna.

Manjše projekte je možno vključiti v **shemo samooskrbe z električno energijo** iz obnovljivih virov energije,¹² vendar je trenutno v primeru zadrugne elektrarne to možno

le, če ima zadruga lastne prostore ter s tem lastno odjemno mesto za električno energijo. V primeru, da je sončna elektrarna postavljena na javni stavbi oz. na stavbi, ki ni v lasti zadruga in zadruga nima lastnega odjemnega mesta, vključitev v shemo za zdaj ni možna.

Druga možnost je prijava na Javni poziv k prijavi projektov proizvodnih naprav za proizvodnjo elektrike iz OVE in SPTE za vstop v **podporno shemo**. Razpisi naj bi potekali vsako leto do konca leta 2019. Razpisni pogoji se z leti spreminjajo, zato jih je pred prijavo potrebno prebrati.¹³ Z uspešnim nastopom na razpisu na podlagi konkurenčne ponudbe cene elektrike proizvodne naprave si zagotovimo podporo v višini te cene za obdobje 15 let. To nam zagotovi finančno stabilnost in ekonomsko upravičenost projekta.

Eko sklad vsako leto razpiše poziv za dodelitev **kreditov** za občane, podjetja in občine za investicije v OVE in SPTE. Aktualne razpise najdemo na njihovi spletni strani. Prilagojene kredite za financiranje izgradnje proizvodne naprave na OVE in SPTE pa je možno dobiti tudi pri komercialnih bankah. Med tistimi, ki jih imamo v danem trenutku na voljo, izberemo najbolj ugodno ponudbo.

Z letom 2017 se za projekte proizvodnje električne energije iz OVE obetajo tudi **investicijske spodbude**,

ki jih načrtuje Ministrstvo za infrastrukturo.¹⁴ Razpis za investicijske spodbude za pridobivanje električne energije iz vetra in malih hidroelektrarn je predviden za leto 2017, za sončne elektrarne pa v letu 2018, ko bodo znani tudi pogoji in merila izbire. Sofinanciranje bo predvidoma pokrivalo do 30 % investicijskih stroškov, možna bo tudi kombinacija s podporno shemo. Preveriti je smiselno razpoložljivost sredstev iz Sklada za podnebne spremembe.¹⁵

¹⁴ Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije (2014). Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=124314#1/Uredba-o-samooskrbi-z-elektricno-energijo-iz-obnovljivih-virov-energije>

¹⁵ Zaradi pogostih sprememb informacije niso podane v sami brošuri, je pa možno podrobnosti dobiti na spletni strani Javne Agencije RS za energijo ter Ministrstva za infrastrukturo.

¹⁴ Že novembra 2016 je bil objavljen javni razpis za sofinanciranje daljinskega ogrevanja na OVE za obdobje 2016 do 2020. Dostopno prek: <http://www.energetika-portal.si/javne-objave/objava/r/javni-razpis-za-sofinanciranje-daljinskega-ogrevanja-na-obnovljive-vire-energije-1090>.

¹⁵ Program porabe sredstev sklada za podnebne spremembe v letu 2017 in 2018 je dostopen na: <https://e-uprava.gov.si/download/edemokracija/datotek-aVsebinsa/266192?disposition=inline>.

8 IZGRADNJA IN PRIKLJUČITEV SONČNE ELEKTRARNE NA OMREŽJE

Tudi pri pridobivanju raznih dovoljenj in soglasij je **koristno sodelovati z izvajalcem**. Ti vse postopke natančno poznajo ter jih lahko izpeljejo precej hitreje, kot pa če bi se tega sami lotili. **Če z njimi sklenemo generalno pooblastilo, vse postopke, soglasja in dovoljenja za nas uredi izvajalec**. Ko je vse urejeno, nam predajo sončno elektrarno na ključ.

Glede na tip proizvodne naprave in specifično obnovljivih virov, ki jih bomo izkoriščali, zakonodaja zahteva pridobitev različnih dovoljenj (gradbeno dovoljenje, vodno dovoljenje za hidroelektrarne, energetska dovoljenja za proizvodne naprave z močjo, večjo od 1 MW, okoljevarstveno soglasje). Dovoljenja in postopki za izpeljavo projekta OVE so podrobno predstavljeni v dokumentu Koristni nasveti za izgradnjo manjših elektrarn.¹⁶ V tem priročniku so predstavljena zgolj dovoljenja, ki so potrebna za izgradnjo manjše sončne elektrarne.

Aktivnosti, ki jih za nas na podlagi generalnega pooblastila, vse do priključitve sončne elektrarne na omrežje, izvede izvajalec, vključujejo:

- pridobitev **projektnih pogojev** za objekte, ki se ob umeščanju v prostor približujejo varovalnemu pasu obstoječih elektroenergetskih omrežij, od pristojnega elektrodistribucijskega podjetja;
- pridobitev **soglasja za opravljanje vzdrževanja objekta**;
- izdelavo **statične presoje, študijo požarne varnosti in presojo o zaščiti pred strelami**;

- pridobitev **dokazila o razpolaganju z zemljiščem oz. pravici do gradnje** (npr. lastništvo ali služnost, ki smo ga z občino uredili v začetnih korakih projekta);
- **izgradnjo sončne elektrarne**;
- pridobitev **soglasja za priključitev** proizvodne naprave na elektrodistribucijsko omrežje, ki ga izda pristojno elektrodistribucijsko podjetje. Vloga mora vključevati tehnično dokumentacijo za postavitev proizvodne naprave z vsemi potrebnimi podatki;
- **pogodbo o priključitvi na omrežje**, ki se sklene z elektrodistribucijskim podjetjem in v kateri se opredeli lastništvo priključka, način plačila stroškov priključitve, vzdrževanje idr.;
- **izdelavo projekta za izvedbo** s strani izvajalca ter **gradnjo proizvodne naprave**;
- ureditev **pogodbe o dostopu do elektroenergetskega omrežja**, s katero se opredeli pogoje za priključitev ter izbere ustrezna rešitev (odvisno od tega, ali se bomo s projektom vključili v shemo samooskrbe, v podporno shemo ali pa bomo prodajali električno energijo na trgu);
- tehnični pregled ter priključitev na elektrodistribucijsko omrežje;
- **deklaracijo za proizvodno napravo**, ki jo je potrebno pridobiti v primeru, če se bomo vključili v podporno shemo. Podeljuje jo Javna agencija RS za energijo.

Za naprave, ki proizvajajo električno energijo s pomočjo sončne energije z nazivno močjo do vključno 1 MW in so postavljene na streho objektov, **ne potrebujemo gradbenega dovoljenja**.

¹⁶ Dokument Koristni nasveti za izgradnjo manjših elektrarn sta leta 2013 izdala Borzen in SODO. Večino nasvetov glede dovoljenj je še vedno aktualnih, pri nekaterih se je zakonodaja že spremenila, zato je v vsakem primeru smiselno kontaktirati ustrezno institucijo, ki nam lahko pomaga (Agencija za energijo, Borzen, pristojno distribucijsko podjetje, SODO). Dokument je dostopen tukaj: <https://www.agen-rs.si/documents/10926/24149/Koristni%20nasveti%20za%20izgradnjo%20manjših%20elektrarn>

9 AKTIVNOSTI PO PRIČETKU DELOVANJA SKUPNOSTNE SONČNE ELEKTRARNE

Pomembno se je zavedati, da se projekt ne konča s pričetkom delovanja skupnostne sončne elektrarne, čeprav smo ključne aktivnosti že izvedli. **Skrbeti moramo za normalno delovanje sončne elektrarne**, kar vključuje redno spremljanje in nadzor delovanja, izvajanje rednih meritev ter občasno čiščenje panelov. **Poskrbeti moramo tudi za zavarovanje elektrarne ter za redno servisiranje**, pri čemer lahko sklenemo dogovor z izvajalcem, ki je sončno elektrarno gradil in jo zato najbolj pozna.

Skrbeti moramo tudi za delovanje zadruga, njene tekoče posle ter redno in transparentno obveščanje članov o letnih prihodkih in odhodkih, potencialnih vplačilih v dogovorjen sklad za razvoj ali pomoč lokalni skupnosti ter o stanju odplačevanja investicijskega vložka v projekt.

Po pričetku delovanja skupnostne sončne elektrarne je zaželeno **izvesti evalvacijo izvedenih aktivnosti projekta**, saj na ta način preverimo, kje in kakšne napake ter katere korake in aktivnosti smo izvedli uspešno. S tem dobimo podlago, ki nam koristi pri načrtovanju in izvajanju naslednjih projektov ter nam pomaga, da se v prihodnje izognemo napakam ali neučinkovitim in neuspešnim metodam dela. Pri evalvaciji nas še posebej zanima:

- uspešnost in učinkovitost načina sodelovanja z deležniki;
- uspešnost in učinkovitost komunikacijskih aktivnosti;
- finančni vidik projekta;
- zadovoljstvo zadrušnikov s projektom in njegovo izvedbo.

O uspešnem pričetku delovanja obvestimo vključene zadrušnike, druge deležnike ter širšo javnost, saj želimo promovirati uspešno izveden projekt ter vzbuditi interes za podobne projekte tudi pri drugih (lokalnih) skupnostih. V ta namen lahko:

- postavimo spletno stran zadruga, kjer so na voljo splošne informacije o zadrugi, njeni viziji ter o samem projektu;
- poskušamo projekt predstaviti kot primer dobre prakse na čim več dogodkih po državi in čim večjemu številu medijev;
- sami organiziramo predstavitveni dogodek, kamor povabimo zadrušnike, širšo javnost ter predstavnike medijev. Ob dogodku medijem pošljemo tudi sporočilo za medije, s čimer želimo doseči tudi tiste, ki se niso udeležili dogodka. Dogodek lahko organiziramo kot »otvoritev skupnostne sončne elektrarne«.
- pripravimo predstavitveni letak o zadrugi in projektu, ki ga uporabljamo na sestankih, dogodkih in ob drugih priložnostih.
- organiziramo ozaveščevalne in izobraževalne dogodke ali delavnice, ki jih navežemo na izvedeni projekt oz. lahko vključujejo ogled sončne elektrarne in prikaz njenega delovanja.

Ko smo izvedemo projekt skupnostne sončne elektrarne, ne pomeni, da mora biti tudi naš zadnji. Zato lahko del letnih prihodkov namenimo za vlaganje v nadaljnje projekte. Na tem področju imamo zelo veliko možnosti, saj že imamo uspešno izveden projekt ter novo znanje in izkušnje. V zadrugo pa lahko vabimo nove člane ter na ta način pridobivamo finance za nove projekte. Lahko začnemo:

- s ponujanjem storitev v obliki svetovanja, izobraževanja in delavnic s področja OVE in URE ter energetskega združništva;
- s pripravo novih projektov, ki jih lahko izvajamo z lastnimi sredstvi ali pa se prijavljamo na razpise. Projekti so lahko infrastrukturni (nove proizvodne enote na obnovljive vire energije ali projekti za učinkovito rabo energije) ali ozaveščevalni, izobraževalni, raziskovalni ipd.

FINANČNI OKVIR PROJEKTA

Za izgradnjo (skupnostne) sončne elektrarne potrebujemo investicijski vložek. Ravno zaradi lažje zagotovitve zadostnih finančnih virov se odločimo za združni projekt, v katerega lahko vključimo potrebno število deležnikov, ki vsak prispeva svoj mali delež k končnemu investicijskemu vložku.

Projektni stroški vključujejo:

- stroške osebja, ki dela na projektu (razen, če gre za prostovoljno obliko delovanja),
- stroške komunikacijskih aktivnosti (npr. letaki, izdelava in gostovanje spletne strani, drug promocijski material),
- stroške poslovanja zadruga (računovodstvo ter poslovni prostori, če jih zadruga ima),
- stroške priprave in izvedbe projekta skupnostne sončne elektrarne (stroški investicije, kar vključuje delo podjetja, ki nam pripravi dokumentacijo, poskrbi za soglasja in dovoljenja ter postavi sončno elektrarno, material v obliki sončnih panelov in druge tehnične opreme, potrebne za izvedbo projekta, ter potrebnih soglasij in dovoljenj),
- obratovne stroške sončne elektrarne, kar vključuje meritve, čiščenje panelov, zavarovanje, spremljanje in nadzor delovanja (monitoring) ter možne izpade,
- potencialno najemnino oz. nadomestilo za uporabo strehe javne stavbe (običajno je ta vrednost postavljena med 3 in 6 % letnih prihodkov od prodaje električne energije, proizvedene v sončni elektrarni);
- stroške za svetovalce in pravno pomoč, če smo koristili plačljive storitve.

Glede na to, da so fiksni stroški projekta za manjše in večje sončne elektrarne podobni, je smiselno najti lokacijo, kjer je na voljo večja površina za postavitev sončnih panelov.

Finančni načrt projekta mora temeljiti na povrnitvi vloženi sredstev s prodajo električne energije. Količina proizvedene električne energije je odvisna od kakovosti uporabljenih fotovoltaičnih panelov, pa tudi od osončenosti lokacije. Potrebno je vedeti, da ekonomika zadruga in skupnostnega projekta igra bistveno vlogo pri odgovorih na vprašanja, zakaj se vključiti v zadrugo, ali je projekt ekonomsko upravičen ter v kolikšnem času se investicija povrne. Podatek, ki ga moramo imeti pripravljenega že v fazi priprave idejne zasnove in študije izvedljivosti (korak št. 6), je, koliko let znaša povračilna doba investicije, vključno z vsemi predvidenimi sprotimi stroški. Zato je pred izvedbo projekta smiselno preveriti, kakšne so možnosti (so)financiranja projekta sončne elektrarne. Imeti moramo jasno sliko o odplačevanju investicije ter o gibanju prihodkov in odhodkov za celotno življenjsko dobo sončne elektrarne, ki se giblje med 25 in 30 leti. Izračune odhodkov in prihodkov sončne elektrarne nam lahko priskrbi izvajalec (pri čemer moramo vedeti, kakšna bo naša prodajna cena električne energije, kar si zagotovimo z vstopom v podporno shemo). K temu pa moramo prišteti še stroške, ki se nanašajo na poslovanje zadruga, komunikacijsko kampanjo idr.

vir: Brighton Energy Cooperative

Primer investicijskih stroškov za sončno elektrarno zmogljivosti 20 kWp:¹⁷

ELEMENT	CENA V EUR
Sončni moduli (68 x 290 Wp)	10.880
Trifazni razsmernik	3.600
Podkonstrukcija za sončne module, ki se pritrdi na streho	2.300
Kabli (enosmerni in izmenični)	1.100
Drobni material (varovalke, stikala, zaščite ...)	1.500
Števec za električno energijo	390
Delo (montaža podkonstrukcije, montaža modulov, elektroinstalacijska dela)	2.400
Projekt, soglasja, pristojbine, takse	400
Nepredvidena dela (rezerva - opcijsko) 5 - 15%	0
Skupaj vse postavke brez DDV	22.570
Cena, preračunana na 1 kW	1.144,52
9,5% DDV	2.144,15
Končna cena z DDV	24.714,15

Vračilna doba investicijskih stroškov je odvisna od odkupne cene proizvedene električne energije. V primeru vstopa v podporno shemo se lahko giblje med 10 in 15 leti.

Če bi želeli zgornji primer sončne elektrarne z zmogljivostjo 20 kWp financirati izključno iz deležev zadržnikov, lahko naredimo izračun, kolikšen naj bo finančni delež članov ter koliko članov potrebujemo. Za fizične osebe lahko določimo minimalni finančni delež v višini 300 EUR, za pravne osebe pa 2.000 EUR. V tem primeru bi recimo potrebovali približno 50 fizičnih oseb, ki bi skupaj vložile 15.000 EUR in 5 pravnih oseb, ki bi skupaj vložile 10.000 EUR. Skupno bi tako prišli do zahtevane vsote, zadruga pa bi štela 55 članov. Višino minimalnih finančnih vložkov za zadržnike lahko določimo tudi drugače.

¹⁷ Izračun stroškov temelji na Kalkulaciji investicije postavitve sončne elektrarne 20 kWp, ki je bila izdelana s strani podjetja Enerson d.o.o. dne 16. 1. 2017. Kalkulacija velja za povprečno sončno elektrarno, ki jo danes postavljajo v Sloveniji in ni namenjena samooskrbi (v tem primeru se zaradi dodatnih zahtev po optimizaciji investicija podraži za približno 10 %).

ZAKLJUČEK

Projekt skupnostne sončne elektrarne prav gotovo ni enostaven za izvedbo. Zaradi potrebe po strokovnem znanju, sodelovanju s širokim naborom deležnikov in zaradi nezanemarljivih stroškov projekta so tovrstni projekti zaenkrat pri nas še v povojih. Prav zato upamo, da vam bo pričujoči priročnik v pomoč pri realizaciji vaše ideje o skupnostnem energetskem projektu, pa naj bo to sončna ali kakšna druga elektrarna za izrabo lokalnih obnovljivih virov energije.

Z vsakim izvedenim projektom bodo naslednji lažji. Vsak nov izveden projekt bo prispeval k boljši, skupni energetski prihodnosti.

O PROJEKTU

SKUPNOSTNO UPRAVLJANJE Z ŽIVLJENJSKIMI VIRI

Namen projekta *Skupnostno upravljanje z življenjskimi viri* je opolnomočiti lokalne skupnosti za trajnostno upravljanje z življenjskimi viri v lokalnih okoljih. Projekt izvajajo nevladne organizacije Društvo Focus, Umanotera, Inštitut za politike prostora in Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC.

S promocijo skupnostnega upravljanja z življenjskimi viri si projekt predvsem prizadeva prispevati k blaginji lokalnih skupnosti ter k povečanju prehranske samooskrbe in neodvisnosti od fosilnih energentov na ravni države.

Priročnik za izvedbo skupnostne sončne elektrarne izhaja iz izkušenj, pridobljenih v pilotnem projektu, ki je v letu 2016 potekal v sodelovanju z Mestno občino Nova Gorica. V letu 2017 ga spremljajo še *Priročnik za izvajanje skupnostnih projektov*, *Priročnik za izvajanje spremljane poti v šolo* in *Priročnik za ureditev skupnostnega prostora*, postopoma pa se jim bodo pridružili še priročniki za izvedbo skupnostnih projektov na drugih področjih.

Predhodnik priročnikov je *Vodnik po skupnostnem upravljanju z življenjskimi viri*,¹⁸ ki vsebuje celovit opis koristi skupnostnih projektov ter opisuje številne domače in tuje dobre prakse skupnostnega upravljanja z življenjskimi viri. Dopolnjuje ga *Katalog dobrih praks 2016*¹⁹ s podrobnimi opisi dvanajstih skupnostnih dobrih praks na področjih skupnostne energetike, lokalne samooskrbe s hrano, trajnostne mobilnosti, urejanja prostora, upravljanja z gozdom in turizma.

Predstavitve dobrih praks so se že v preteklosti izkazale kot dober način širjenja praks, ki so že dokazale svojo uspešnost. V njih so vgrajene dragocene izkušnje in lahko predstavljajo navdih tudi pripravljavcem in izvajalcem skupnostnih projektov. Organizacije partnerice projekta Skupnostno upravljanje z življenjskimi viri so v preteklosti objavile več tematskih katalogov dobrih praks na svojih področjih delovanja:

- Slovenija znižuje CO2: dobre prakse – zniževanje izpustov toplogrednih plinov in prilagajanje na podnebne spremembe: (katalog 2012,²⁰ katalog 2013,²¹ katalog 2015²²);
- Spodbujamo zelena delovna mesta (katalog 2014)²³;
- Prostori sodelovanja – skupnostne prakse v urejanju prostora (zbornika 2014 in 2015)²⁴;
- Trajnostne skupnostne prakse (katalog 2015)²⁵;
- Trajnostna mobilnost v praksi (zbornik 2016)²⁶.

V okviru projekta Skupnostno upravljanje z življenjskimi viri se je 17. junija 2016 odvila nacionalna konferenca *Dovolj za vse – skupnostno upravljanje z življenjskimi viri*, na kateri so se srečali predstavniki občin, zadrug, podjetij, nevladnih organizacij in civilnih iniciativ, politični odločevalci na lokalni in državni ravni ter ostali zainteresirani za skupnostne projekte.²⁷

Uredniški odbor:
Renata Karba, Gaja Brecej (obe Umanotera), **Senka Šifkovič Vrbica** (PIC),
Tomislav Tkalec, Barbara Kvac, Živa Kavka Gobbo (vsi Focus),
Petra Očkerl, Maja Simoneti, Marko Peterlin (vsi IPOP)

Avtorja:
Tomislav Tkalec, Barbara Kvac

Lektura:
Tadej Turnšek

Oblikovanje in prelom:
Iz principa, Sonia Pust

Fotografije: **Freepeek**

Ljubljana, januar 2017

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=288721408

ISBN 978-961-94159-6-2 (pdf)

druga izdaja

Priročnik je objavljen na spletnem mestu www.dovoljazavse.si.

Izdajatelj:

Focus, društvo za sonaraven razvoj, Maurerjeva 7, 1000 Ljubljana

Priročnik je izdan v okviru projekta Skupnostno upravljanje z življenjskimi viri, ki ga izvajajo organizacije Focus, društvo za sonaraven razvoj, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Pravno-informacijski center nevladnih organizacij – PIC in Inštitut za politike prostora.

Projekt iz sredstev Sklada za podnebne spremembe financira Ministrstvo za okolje in prostor. Vsebine izražajo mnenje avtorja in ne predstavljajo uradnega stališča Vlade Republike Slovenije.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Priročnik je nastal kot plod sodelovanja z Mestno občino Nova Gorica in lokalno koordinatorico za projekt, Petro Doljak. Njej in predstavnikom občine se zahvaljujemo za pomoč in podporo.

¹⁸ Dostopno prek: <http://www.umanotera.org/wp-content/uploads/2016/04/Vodnik-po-skupnostnem-upravljanju-z-zivljenjskimi-viri.pdf>.

¹⁹ Dostopno prek: <http://www.umanotera.org/wp-content/uploads/2016/04/Katalog-dobrih-praks-2016.pdf>.

²⁰ Dostopno prek: <http://www.slovenija-co2.si/upload/katalog-dobre-prakse-2012-isbn.pdf>.

²¹ Dostopno prek: http://www.slovenija-co2.si/upload/katalog_dobreprakse_2013.pdf.

²² Dostopno prek: http://www.slovenija-co2.si/upload/SLO-CO2_Katalog_dobrih_praks_2015.pdf.

²³ Dostopno prek: <http://www.arhiv.zelenadelovnamesta.ukom.gov.si/upload/Katalog%20dobrih%20praks%20ZDM.pdf>.

²⁴ Dostopno prek: <http://prostorisodelovanja.si>.

²⁵ Dostopno prek: <http://www.umanotera.org/wp-content/uploads/2015/07/Katalog-dobrih-praks-2015.pdf>.

²⁶ Dostopno prek: <http://ipop.si/wp-content/uploads/2016/10/Trajnostna-mobilnost-v-praksi.pdf>.

²⁷ Posnetek konference, predstavitve govorcev in zapis delavniskega dela so objavljeni na tej povezavi: <http://www.umanotera.org/kaj-delamo/trajne-vsebine-projekti-kampanje/skupnostno-upravljanje-z-zivljenjskimi-viri>.

